

Statsråd Jon-Ivar Nygård
Samferdselsdepartementet
postmottak@sd.dep.no

B23-NTP 2025-2036
Saksbehandler: Cato Lie

Oslo, 22. juni 2023

FFOs innspill til høring av transportvirksomhetenes svar på NTP-oppgdrag

Innledning

Vi viser til høring av transportvirksomhetenes svar på oppdragene til neste nasjonale transportplan, NTP 2025-2036 datert 3. april 2023. Vi vil i dette høringssvaret gi våre innspill til hvordan hensynet til universell utforming kan ivaretas i denne og fremtidige planer. Når det gjelder virksomhetenes svar på NTP-oppgdrag er en plan for arbeidet med universell utforming nærmest usynlig. Det mener vi er svært skuffende.

FFOs synspunkter

- FFO ber om at det utarbeides en tiltaksplan med milepæler for arbeidet med universell utforming på transportområdet.
- FFO ber om at det utarbeides en egen Transportplan for universell utforming i forbindelse med arbeidet med fremtidige NTP-er.
- FFO ber om at det etableres en felles standard for universell utforming i transportsektoren.
- FFO foreslår at det opprettes et nasjonalt kompetansesenter for universell utforming i transportsektoren.

FFOs vurderinger

For mennesker med funksjonshemning og kronisk sykdom er et universelt utformet samfunn grunnleggende for å kunne leve likestilte, gode og selvstendige liv, der de kan delta på alle samfunnsområder og dermed motvirke diskriminering på grunnlag av nedsatt funksjonsevne. Universell utforming er et viktig virkemiddel for å realisere FNs bærekraftsmål og konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD), men mange mennesker med funksjonsnedsettelse opplever tilgang til offentlig transport som en utfordring i deres hverdag. Tilgang er en klar forutsetning for likestilling av en stor minoritet.

Vi var glade for at universell utforming skulle utredes særskilt i forbindelse med NTP 2025-2036, og at etatene skulle rapportere på sitt arbeid på dette viktige område.

Forventningene var store, men de ble dessverre ikke innfridd. Dokumentene inneholdt en del nyttig informasjon om status, men det manglet konkrete og offensive tiltak som bringer arbeidet med universell utforming i kollektivtransporten raskt videre.

En rapport fra Transportøkonomisk institutt (TØI) fra 2022, utarbeidet på initiativ fra Samferdselsdepartementet, bekreftet at utfordringene innen universell utforming av transportsystemet fortsatt er store. Det gjelder både infrastruktur og transportmateriell. TØI foreslår i sin rapport at det utarbeides en tiltaksplan med milepæler i et samarbeid mellom transportvirksomhetene og interesseorganisasjoner. Likeledes støtter vi TØI sitt syn om at forskning kan gi nye perspektiver.

God lyd-informasjon for blinde/svaksynte og visuell informasjon for hørselshemmede eksempelvis ved nødsituasjoner mangler ofte. Det gjør at de føler seg utrygge på reise. Fortsatt mangler tilgang til gode og likeverdige ombordstigningsløsninger. Elektroniske ramper testes nå ut på buss og sikrer rullestolbrukere en likeverdig og selvstendig reise. Det er bra.

I flere møter med ulike samferdselsstatsråder og møter om tidligere og kommende NTP har vi etterlyst behovet for utarbeidelse av en egen Transportplan for universell utforming, tilsvarende Barnas transportplan, som ble utarbeidet som en forberedelse til gjeldende plan. Bakgrunnen for dette kravet er at vi ikke har vært involvert i utarbeidelsen av svarene på tilleggsoppdraget og at svarene er ustrukturert, inneholder lite nytt og er lite konkret. Den eneste etaten som har sagt noe om universell utforming i denne høringen er Jernbanedirektoratet. Vi ønsker derfor å gjenta vårt ønske om en egen Transportplan for universell utforming.

Ytterligere begrunnelse for dette er at utredningen utarbeidet av transportvirksomhetene ikke gir oss en fullstendig oversikt over:

- Status for arbeidet med universell utforming per i dag. Hvilke mål er nådd?
- Hvilke konkrete planer er det for det videre arbeidet med universell utforming i de ulike transportetatene i kommende NTP 2025-2036?
- Hvilke mål skal være oppnådd i 2036?

Vi savner at NTP 2025-2036 beskriver en satsing på:

- god lyd-informasjon for blinde/svaksynte og visuell informasjon for hørselshemmede på tog og buss, særlig i nødsituasjoner.
- gode ombordstigningsløsninger i fly på små lufthavner, som passasjerbroer og heisløsninger. Trappeklatrere og bæring er uverdige løsninger.
- satsing på å øke antallet tilgjengelige togstasjoner. Regjeringen har prioritert å oppgradere stasjoner som var tilgjengelige til universell utformingsstandard. Mye kan bli bedre raskt ved å ta i bruk funksjonelle midlertidige løsninger på utilgjengelige stasjoner. Utplassering av enkle bærbare ramper kan bidra til dette. Vi forutsetter at det ikke går ut over fremdriften med å gjøre stasjoner universelt utformet. Vi anbefaler at de mest trafikkerte stasjonene prioriteres først.

- Vi ønsker satsing på oppgradering av Oslo S, siden nesten halvparten av alle togreiser skjer fra denne stasjonen. Det er et godt og fremtidsrettet grep, som bør gjennomføres så raskt som mulig.

NTP 2025-2036 bør ha tydelige og ambisiøse mål om å sikre universell utforming på alle transportformer og transportområder i så stor grad som mulig innen 2035. Dette gjelder både infrastruktur, kjøretøy, informasjon, service og drift. Universell utforming bør være et sentralt og synlig premiss for alle planer, prosjekter og tiltak som omfattes av NTP2025-2036. Det bør også være et viktig kriterium for prioritering og finansiering av tiltakene.

FFO støtter TØI sitt forslag om å etablere en felles standard for universell utforming i transportsektoren. Vi mener at denne standarden bør bygge på eksisterende lover, forskrifter og retningslinjer, samt internasjonale anbefalinger og beste praksis. Standarden bør være dynamisk og oppdateres jevnlig i tråd med teknologisk og samfunnsmessig utvikling. Standarden bør også være tilgjengelig og forståelig for alle aktører som er involvert i planlegging, bygging, drift og vedlikehold av transportløsninger.

FFO foreslår videre at det, som et viktig tiltak i kommende NTP 2025-2036, opprettes et eget nasjonalt kompetansesenter for universell utforming i transportsektoren. Dette senteret bør ha ansvar for å samle, utvikle og formidle kunnskap om universell utforming på dette viktige samfunnsområdet til alle relevante aktører. Senteret bør også bidra til å koordinere og evaluere tiltak for universell utforming i sektoren. Senteret bør ha en tverrfaglig og brukerorientert profil, og involvere personer med ulike funksjonsnedsettelse og lytte til deres erfaringer og behov i alle relevante prosjekter.

Vi oppfordrer dessuten til styrking av brukermedvirkningen i alle universell utformingstiltak i NTP, både sentralt og regionalt. Vi mener at personer med funksjonsnedsettelse og deres interesseorganisasjoner skal ha en aktiv rolle i å definere behov, mål, tiltak og indikatorer for universell utforming i alle deler av planen. Vi mener også at det bør gjennomføres systematiske brukertester og evalueringer av tiltakene for å sikre at de fungerer etter hensikten.

Konklusjon

Vi håper at våre innspill blir tatt med i det videre arbeidet med NTP 2025-2033. Vi ser frem til en god dialog med departementene og transportvirksomhetene om hvordan vi sammen kan skape et effektivt, miljøvennlig og trygt transportsystem som er universelt utformet, til glede for alle reisende.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESORGANISASJON

Eva Buschmann
Styreleder

Lilly Ann Elvestad
Generalsekretær